

Bán Zoltán András

HÖLGYSZONÁTA (II)

3. Beszélgetés egy szoborral – Olga – Wiener Blut

Azt írtam, valószínűleg így kezdődött, ugyanakkor azt írtam volt, hogy ezzel egyidejűleg másként is kezdődött *A könyörtelenek bálja*, azaz a *Hölgyszonáta*, most pedig azt írom, hogy esetleg egészen bizonyosan a Volksgartenben gesztikuláló Roberttel kezdődött, mégpedig nagyjából egy időben azzal, hogy az összenőtt szemöldökű talján donna ismét tanyát ütött a csengő-bongó („klingende-singende”) egykori császárvárosban, hogy megint magába fogadja Georgot, Robert immár tizenkilenc éves, Ady-tíncsű fiát.

A város fölé kéklő üvegsátrat feszített az ifjú nyár. A légben léha menüettek piruettek, a felhők, e forró hógolyók, e vattacukor-mosolyú...

Satöbbi.

Mert Robert nem sokat, mondhatni semmit sem észlelt mindebből; nem hatott rá a mondatzsongás, operettszajlás. Inkább reszketett barátunk. Miközben szinte mozdulni sem mert. Úgy érezte, százezernyi egymásnak feszülő kristálytömbből áll az ég – elég egy rossz mozdulat, elég, ha megrándul a szája, és nyakába zuhan a roppant Egész. Egyedül volt Robert, szövetségesek nélkül, csupán diktált mondatai társaságában, pedig nagyon is rászorult most bizonyos baráti támogatásra. Valami ellenvilágtervet gyanított lapulni a nagyobb kövek alján, fölemelni képtelenségnek tetszett egyet is közülük. Ezt az ellenvilágtervet Robert egy évek óta gondosan szervezett, ellene irányuló komplottnak nevezte általában. Erről az elnevezésről a fejében üldögélő emberkék – (*Die Zeitgeister*) – gondoskodtak. Továbbá arról is, hogy Robert úgy érezze, a világrend az ő oldalán áll. Gamin-pimasz tekintettel hintáztak az agyidegekre szerelt sámlijukon; hivatalnoki pedantériával folytatták a diktálást, miközben szakadatlanul ugyanarról kérdezték Robertet: „Most éppen mire gondol, tisztelt úr? Koholjon komplottot! Töprengjen Edithán, tisztelt úr!” De nekik vajh ki diktált? Robert úgy érezte, e kérdést még föl kell majd tennie, talán hamarosan, ráadásul éppen ebben az írásban. Mert miként a Filozófus írja, ha egy kérdés egyáltalán feltehető, akkor meg is válaszolható – gondolta ebben az írásban Robert.

A Johann Strauss-szobor mellett állt. (Honnan száll felém e zsongító vaníliaillat? Editha talán most ül a tükör elé? Kezében pohár billeg? Brumas est mort? A pezsgő már a hűtőben? Veuve Cliquot? Veuve mindegy?) Robert már régóta, egész pontosan két éve különös vonzalmat (*Geheime Anziehungskräfte*) érzett az aranyhegedűs Walzerkönig sziklakeretben álló monumentuma iránt. Bár nem volt született osztrák – 1956-ban, húszéves korában hagyta el apjával együtt Magyarországot –, és még csak nem is kedvelte az osztrák rekvizitumokat (valcer, heuriger, konflis, práter, bejzli), mi több, inkább ellenszenvvel viseltetett a kedélyes wiener Blut tettei iránt, Johann Strauss hegedűt lendítő szobra mégis lenyűgözte azon a bizonyos délelőttön. Barátra volt szüksége barátunknak azon a bizonyos délelőttön, és most is arra vágyik ezen a délelőttön, amikor Editha, feltehetően rogyadozó térddel megnyitja az ajtót a virágcsokorral és talán egy palack Chablis-val érkező Georgnak. A parkban csupán néhány futólag odacsinált ember („flüchtig hingemachte Menschen”) téblábol. Egyesek lab-

dáznak. Akadnak sakkozók, de szólhatnak dominósokról is. Mások viháncolnak. Van, aki olvas. Cselekvés közben telik minden Idő, ekként a bécsi is. A Stadtparkban sétálók többnyire ismerősnek tűntek. Mintha már mindegyikükkel találkozott volna. Ugyanakkor képtelenségnek tetszett, valószínűtlennek tűnt, hogy ennyi ismerős legyen a parkban egyszerre jelen. Az egyik vászonzakós, iszonyatosan eldenevéresedett fülű férfin a régi egyetemi kollégáját vélte fölismerni, noha tudja, hogy az illető tanszékvezető már évekkel ezelőtt megmérgezte magát, mint hírlett, szerelmi csalódásában. Ott járkált magasra tupírozott frizurát viselő régi énektanárnője, még Magyarországról, az általános iskolából. És ott lépdelt az apja is, pedig Robert tudomása szerint ő ugyancsak meghalt, mégpedig az osztrák–magyar határon 1956. november 17-én (*Eljen á Mádjar!*), ráadásul éppen Robert fia társaságában. Robert bizonyos lehet ebben, hiszen – legalábbis ezt állítja Robert – ő maga fogta le lőtt sebébe hamarosan feltehetően belepusztuló apja szemét, hogy aztán egyedül induljon tovább. Magára hagyta a hullát, történetesen az apja hulláját a nyűgös esőben. Hogy mi lett vele később, nem tudni. Nem tudom, mi lett vele. A fiú föltételezi, hogy megtalálták, aztán eltemették, bezárták a földet gazdagon zsírozó halottak társaságába, akik olykor csinosan énekelnek – több szólamban, ha jódolgukban arra szottyan kedvük. Robert szinte biztos benne, hogy nem ölte meg az apját, egyszerűen csak magára hagyta.

Nem öltem meg az apámat. Azóta nem is jártam Magyarországon. Editha meg Georg fiam igen. Ők jártak Budapesten. Vagy Balatonfüreden. Én nem. De vajon biztos-e mindenki ebben? Vajon nem lehetséges, hogy valahol valamilyen diktálóirodában kétségbe vonják állításaimat? Ez az apahalál vajon fölhasználható-e őellené, a Stadtgartenben most hevesen gesztikuláló Robert ellen? Ellenem, Robert ellen. E percben még – valószínűleg – nem, de ki tudja, mit tervez Donna Editha? Vajon csak kéjutazáson járt Magyarországon? A Georg-fetregésen kívül nem lehetett-e más célja is? Tudott-e az utazásról Charlotte? Egyáltalán: mit tud Charlotte? Nem lehetséges-e vajon, hogy a puccos parkbeli parádé része ama bizonyos világtervnek? Vagy egy mohás kő alatt lapuló ördögi komplottnak? Hisz lám, halott apja makkegészségesen („kerngesund”) itt promenádozik – ráadásul egy buja szőkeség társaságában – a Volksparkban, Bécsben.

Gondolkodni kell, gondolja Robert. A világrend mellett szól.

Halottak fölött és között járkál mindenki, gondolja Robert. Én is. A pajkos halottak olykor énekelnek, olykor titkokat súgnak a fölöttük haladó halandók fülébe. De csak kevesen hallják meg az üzeneteket. Én igen. A világrend mellett énekel. Bár apám soha nem üzen, noha tagja lehet valamelyik kórusnak. Sokan azt gondolják, gondolja Robert, hogy a halottak valami rettenetes és szomorú dalt dúdolgatnak-kurjongatnak, mondjuk, ezt:

*Brumas est mort, Brumas ist tot.
Alles ist bloss Traum
Vita tua debilis
Et mors tua flebilis
Quare non tristaris
Nam per mortem transies
Et non reverteris
Fragilis ut glacies
Et cras morieris
Semel mori in hac vita est*

*Tua sors
Certus est ne dubita
Dein Schicksal ist es
Nur einmal in diesem Leben sterben
Und zweifle nicht: Brumas ist tot,
Brumas est mort.*

A köztudat szerint ilyesmiket danolásznak a földet csuszamlós hullaszappannal körvívító halottak. Vagy olyasmit, hogy „elmegyek meghalni”, gondolta Robert, ezúttal magyarul. Tévedés, mégpedig élénk, kiáltja Robert a szobor hegedűjének irányába. Ma reggel, kedden, amikor a parkba indultam, a csatorna felől tisztán hallottam a halottak énekét: „So voll Fröhlichkeit, gibt es weit und breit, keine Stadt, wie die Wienerstadt.” Akkor tehát a halottak boldogok, gondolja vihogva Robert barátunk. Vidámak, legyünk pontosak. Noha, mint a Brumas-nóta mondja, csak egyszer halhatnak meg ebben az életben. Akkor tehát csak egyszer élünk; *Man lebt nur einmal!*, hegedüli oda Strauss, az ifjabb. Robert és Johann – kezdik megérteni egymást. A Stehgeiger és a Stehwatermörder, gondolja Robert.

Fölnevet.

Ám meg is rémül egyben.

Szinte bizonyosan nem öltem meg az apámat. Igaz, ott hagytam az úton fekvő a földet hullaszappanná keverő esőben. Noha nem fejesztve: elszívtam még a test fölött egy cigarettát, az utolsó magyart életemben. (*Muthig voran!*) Majdnem negyven éve nem jártam Magyarországon. (Viszont azt jól tudja, hogy Georg Editha társaságában járt ott. Titokban. Egy kis hegyi panzióban laktak. Budapesten laktak. Balatonfüreden laktak a faluban. Tihanyban. Nem tudom, hol laktak Magyarországon. Ezt még el kell képzelnem részletesebben is. Vajon mit tud erről Charlotte? Rajta, diktálóhuszárok!) Nem érdekel Magyarország. Talán csak Ady és Bartók. Már a fiatal Lukács sem, pedig Robert nem tagadhatja, hogy egykor az ő tiszteletére nevezte fiát Georgnak. Már nem vagyok filozófus. Legfeljebb észművész, ahogy a Filozófus megvetően mondja. Amikor ideérkeztem, amikor elkezdtem egyetemre járni és még utána is sokáig, azt hittem, filozófus vagyok vagy leszek. Ma már nem hiszem. Berlinben megismerkedtem Charlottéval. Apa vagyok. Férj vagyok. Üldözött vagyok. Magyarországtól rettegek. Visszatoloncolásom küszöbön áll. Egy roppant agyafúrtan, többszólamúan, mondhatni rákmenetben kitervelt, kész komplott irányul ellenem. De a világterv mellettem áll, ráadásul a rákmenetnek is létezik tükörfordítása, gondolja kacagva Robert, és e fordítás az én kezemben van.

A szobornak kacagja ezt, akiben a legkevésbé sem ismeri fel a Commendatore márványfehér, demoll-csizmás alakját. Nem baj, a világtrend mellettem szól. Noha most makacsul hallgat.

Fölnevetett.

Ám meg is rettent egyben. Hiszen egykori filozófustanoncként ismerte a Filozófus mondását: a nevetés mindig egy csoport nevetése. Egyedül nevetni voltaképpen abszurdítás. Úgy látszik, a nevetés igényli a visszhangot; ide cinkosság kell más – valóságos vagy fiktív – nevetőkkel. Robert pedig nem látott csoportot maga körül, legfőljebb futólag odacsodázott („hingewunderte”) embereket, magát pedig semmiképpen sem akarta csoportnak tekinteni. Felületesen odacsínált emberek, voltaképpen halottak promenádoztak a parkban. No meg a fejében a diktáló csapat. Ám egy ideje szünetelt

a kényszerítő erejű tollbamondás. Valóságosan vagy fiktiivén? Ezt Robert nem tudta volna eldönteni.

Korábban elhaladt egy könnyű pulóvert és kordbársony nadrágot viselő férfi mellett; ügyet sem vet rá, nem tudja, hogy Jean-Paul az; honnan is tudhatná, hiszen nem ismerik egymást. Vagy mégis ismerik? Robert egyszerűen nem veszi észre Marina férjét, Jean-Paul pedig egyenesen rejtőzködik előle, Charlotte férje elől? Van rá oka? Felismeri Robertet a Marinánál látott fényképek alapján? Inkognitóban akar maradni Bécsben? Lehetséges, hogy kész terve volt? És egyébként is: Jean-Paul csak este érkezik meg Bécsbe. Akkor hogyan lehet itt a parkban? Lehetséges, hogy Robert voltaképpen nem is Jean-Paul mellett haladt el a parkban? Lehetséges, hogy Jean-Paul hétfőn este indult útnak? Ez nagyon is lehetséges, hiszen Marina, Robert legalábbis így emlékezik, hétfőn délelőtt érkezett meg hozzájuk Döblingbe. Akkor elhibáztam az időrendet? – töpreng most barátunk. Kérdések, amelyekre nincs válasz – egyelőre. (*Wiedersehen-Polka.*)

Egy padon ülő nőt a Schubert-szobor közelében mindenesetre alaposabban szemügyre vett barátunk, Robert. Strapaszoknyás, középkorú. A vállára omló kátrányfekezte hajzat. Szandál, jó minőségű bőr. A csenevész csípő fölött meglepően dús keblek. A földet nézi, és valószínűleg sír. Zokog, mondhatni. (Georg keze végigsimítja Editha hátát? Vagy a has dombján időzik tenyere?) A bal keze furcsa tartása – a sírása mellett ez a legfeltűnőbb a padon vergődő nőalakon. Kacska kéz, vagy hogy mondják, Robertnek nem jut eszébe a megfelelő magyar kifejezés. Igaz, a német sem. Elhalad a Schubert alatt gyötrődő nő mellett, a hajsátorból kiderengő könnyes arc odamaszatólódik tekintetéhez. Bizonyára Elza a neve. Vagy Elise. Biztosan zongoratanárnő. Netán könyvtáros. Gyerünk tovább. (Editha most nyilván a vaníliaillatot élvezi. Élvez ez mindent.)

Olga.

Nyilván Olga. (*L'Inconnue.*)

A Johann Strauss-szobornál kezdődik, és ott is folytatódik. Robert szomorú. De nem sír, noha újabban gyakran sír, noha könnyekre ihleti a padon zokogó könyvtárosnő arca. Mert miként a Filozófus írja: Egy elmúlt avagy eljövendő dolog képe az Öröme vagy a Szomorúságnak ugyanazon indulatát kelti föl az emberben, mint egy jelen lévő dolog képe. De talán nem is a Filozófus mondja most ezt, hanem Johann Strauss, a szobor mondja barátunknak, noha ez fölöttébb valószerűtlen. Robert két évvel ezelőtt már elszomorodott Editha és Georg képén, most megint gyötri a képzeletében egymásba csimpaszkodó testek képe. (*Die Unzertrennlüche.*)

Két veréb totyogott el mellette. Nem pinty, veréb. Mozgásukból, arcjátékukból, taglejtésükből nyilvánvalónak tűnt, hogy fontos témáról beszélgettek, de hogy miről, azt Robert nem értette; nem is érthette, mert nem hozzá szóltak. Egymással diskuráltak e verebek. Mondjuk így: nem szóltak Roberthez. Hogy nehezteltek rá, vagy csupán figyelmetlenségéből ignorálták, azt barátunk nem tudta eldönteni. Pedig újabban, nagyjából két éve megértette a madarak beszédét, de csak azt, amit neki címeztek e kétlábú tollas állatok. Hogy ki címzett a madárszájakkal, hogy ki volt a feladó, ez már nem jelentett kérdést számára. Egy Charlotte és Editha révén egyre megsemmisítőbbnek látszó, szerfölött jól szervezett polifon komplott léte nagyjából két éve kezdett körvonalazódni tudatában. Arról volt szó, legalábbis Robert szerint, hogy ha megszűnik-alábbhagy („aufhören”) az ő, mármint Robert gondolkodása, akkor azonnal hatályba lép egy minden részletében kitervelt összeesküvés, mely az ő teljes elhülyülésének

(„vollkommene Verdummung”) bebizonyítása alapján, őt, azaz Robertet egy magyarországi zárt intézetbe helyezné el, ami által el- és felszabadulna felesége, Charlotte, továbbá fia, Georg, és immár nem lenne semmiféle akadály a annak, hogy összeálljon amaz ördögi trió („teufelische Dreisamkeit”), melynek királynője kétségkívül Editha, a talján, összenőtt szemöldökű énekesnő. Lenne. Mindezt sugarak kibocsátásával kívánják elérni, e forró levegőfonatok („Luftgeflechte”) minden bizonnyal a fent nevezett Editha delejes ágyékából indulnak ki. Ezért Robert úgy érezte, gondolkodási kényszernek („Denkzwang”) van alávetve, ő nem részesülhet a más embereket olyannyira felüdítő pihenés adományában, nem, neki szakadatlanul gondolkodnia kell, hogy ezzel fényesen cáfolja tökéletes elbutulásának tényét. Így például az alvás is tilos számára, mivel ekkor időlegesen kimarad a gondolkodás. Még az elbóbiskolás is veszélyes lehet. Ám Robert egyben feltételezte, hogy a gondolkodási kényszer íráskényszerrel („Schreibzwang”) is jár. Mindent le kellett és most is le kell írnia. Mert Robert felismerte, hogy – miként a Filozófus mondja – ő olyan szubsztancia, melynek lényege és természete nem más, mint csupán gondolkodás. Márpedig egy összeesküvés csakis valaki személy szubsztanciája ellen szerveződhet, ha a komplottisták a siker reményével akarnak dolgozni – gondolom én, és ezt gondolja Robert ugyancsak. Gondolkodás vagyok és szóhalmaz, szókoztegekből font szubsztancia – gondolom én. És ezt gondolja Robert is. Kettőnk gondolkodásának különbsége nem lehet perdöntő, hiszen elgondolható, hogy nem is áll fenn ilyen különbség. Mindamellett rettentő teher a Denkzwang, és még iszonyatosabb az íráskényszer. Hogy ezt ki gondolja, azt – gondolom – nem nehéz eldönteni.

A Johann Strauss-szobor mellett állt. (Editha harisnyakötője felajzatlan íjként hevert a fotel karfáján – diktálták Robertnek a fejében ülő íróemberké.) Monológok zakatoltak a fejében, a saját monológjai. Hogyan is kezdődött? Mindent fel kell írnom, gondolta Robert, a párizsi indulást kedden este, Marina videójátékát, a fekete álarcot, Jean-Pault a kurvával (Cécile? Anette? Albertine?), aztán Edithát, megérkezését kedden délelőtt, a vaníliaillatot, a pezsgőt, ahogyan fürdik, mindent. Edithát a tükör előtt. A pináját. Ahogy énekelget. Az írással megmenthetem magam, gondolja. Csakis az írással menthetem meg magam, gondolja Robert. (És talán így gondolom én is.) Hogyan is kezdődött, töpreng most Robert. Igen, szinte bizonyos, hogy Roberttel kezdődött a Johann Strauss-szobor árnyékában, gondolja barátunk. Mégpedig kedden délelőtt. De Robert itt nyilvánvalóan elbizonytalanodott, hiszen jól ismerte a Filozófus okfejtését, miszerint ha az Emlékezőképesség ideái nagyon elhalványultak és erőtlenné lettek, gyakran elbizonytalanodunk természetüket illetően, és ekkor nem tudjuk eldönteni, hogy vajon Képzelőerőnkől vagy Emlékezőképességünkől fakadnak-e az előttünk lebegő képek. És miként az Emlékezőtehetség ideái, elvesztévesztjük őket és elevenségüket, oly mértékben képesek elsatnyulni, hogy összetévesztjük őket a Képzelőerő ideáival, ugyanúgy előfordulhat az is, hogy a Képzelőerő ideái rendkívüli erőre és elevenségre tesznek szert, miáltal az Emlékezőképesség ideáinak tekintjük őket, és ekként – fölöttébb csalóka módon – ugyanúgy hatnak arra, hogy mit hiszünk és hogyan ítélünk az olyan dolgokról, mint ezek. Hogy apja meggyilkolásának ideája a komplott szöveői szerint vajon a Képzelőerő vagy az Emlékezőtehetség ideái közé tartozik-e, azt barátunk most semmiképpen sem tudta volna eldönteni (*Gedankenflug-Walzer*).

A szobor árnyékában állt. Délelőtt volt. Kedden. Minden zaj szó. Mondatesélyek, mondatcsírák. Minden zörej, minden hang szóba torkollik, szóba torkollik minden zaj,

minden zizegés. Szóvá válik minden moccanat. Hangorkán támad, és zeng a lég. Dalolt a csatorna, dalolt a víz. Robert jól fülelt minden csobbanatra. „Kloáka vagyok, a város végbele, belém torkollik minden lakás széklete”, dalolt a csatorna, e szájalmas Duna-imitáció. „Vér, zsír, könny és só áramlik bennem, jaj, hogy nem lehet tisztává üledpednem” – dalolt a víz Robert füle felé. Csak hallucinálok, gondolta barátunk. Nem látomásaim, hallomásaim vannak. Látomásaim fölöttébb zenések. Belerohadt a fülembé a zene. Füljárataimban elsajtosodott a visszamaradt hangtömeg. A zene, ez a meleg levegőfonadék begőzöli az agyamat. Edithából dől a zenepára. Az ágyék dolgozik. „A pina dalol.”

Fölnevetett. Ám meg is rémült egyben.

A szobor mellett állt. Valami ellenállhatatlanul vonzotta a város felé. (*Geheime Anziehungskräfte.*) Be, a városba. Be, egyenesen a Sperl kávéházba, a márvány falikút szomszédságába; oda, a talján nő ajtaja alá. Nem volt semmi dolga. Zakója zsebében cigaretta után kutatott, de nem magyar cigaretta után. De a francia cigivel együtt a gyógyszerlevelet is kivájta a zsebpiszokból. Úgy döntött, nem veszi be, elvégre nem gondolta magáról, hogy őrült. Úgy vélte, ez a komplottisták tervének részeleme, hogy elhitessék vele, hogy megbolondult. Akkor aztán könnyű lesz őt egy zárt intézetben elhelyezni. Lehetőleg Magyarországon. Talán megiszom egy pohárával. Délután próba.

Rágyújtott. Nem volt semmi dolga. Nem kellett könyvtárba mennie (első megbetegedése óta, azaz négy éve nem foglalkozott olyasmivel, ami könyvtári munkát igényelt volna); nem kellett tanítania (első megbetegedése után, vagyis nagyjából négy éve egyetemi óraszám jelentős mértékben csökkent); nem kellett meglátogatnia egyik barátját, netán ismerősét (első megbetegedését követően, vagyis körülbelül négy éve eltűntek életéből a barátok és kedves ismerősök, egyesek meghaltak, mások külföldre távoztak, ismét mások érdektelenné lettek); nem kellett találkára sietnie (első megbetegedése, azaz jó négy éve nem közeledett már nőkhöz); nem kellett semmiféle időpontot betartania, nem kellett semmit vásárolnia (első megbetegedése óta elképzelhetetlennek tartotta, hogy megszólít egy eladót, netán belép egy üzletbe); nem tervezett semmiféle utazást (első megbetegedése óta, azaz úgy négy éve gyalog járt, olykor taxival); nem akart enni, nem akart inni; nem volt semmi dolgom.

Délután próba.

Ugyanakkor ez a Dologtalanság valamiféle Határozatlanságot szült, ez pedig átvezetett egy újabb fogalomhoz, nevezetesen a kisebb fokú Félelemhez. Mert ha belegondolok a Filozófus elmékedésébe, miszerint a határozatlanság egyfajta Félelem, mely függésben tartja a lelket több olyan cselekvés között, melyeket megtehet, s ezért ahhoz vezet, hogy egyiket sem hajtja végre, és így van ideje választani, mielőtt elhatározza magát, akkor ez még valami hasznos jónak is nevezhető. Ám ez most, Robert kisebb fokú Félelme ugyanis inkább valami nagyon nagy Rossznak lett volna nevezhető, hiszen a sokféle végrehajtható Cselekvés közül mindegyik értelmetlennek tetszett. Ráadásul időlegesen abbamaradt a diktálás is.

Elindult kifelé a parkból. Szorongva, dologtalanul, lófrólólábakkal, akár valami fölületesen odacsinált emberke. A szobor nem szólt utána, mint régebben oly gyakran. Akkor aztán kedélyesen elbeszélgettek. Ezúttal Johann hagyta, hadd menjen Robert. Johann Strauss, a junior valószínűleg nem ölte meg apját, Johann Strauss seniort. Robert úgy tudta, hogy az öreg Strausst éppenséggel a lánya ölte meg, mégpedig valami szörnyű fertőzés útján; a fia csak egyszerűen lekeringőzte, lepolkázta, legalopozta. (*Leopoldstädter-Polka.*)

Lófrált.

A szembejövő alakok mind ismerősnek tetszettek. Ugyanakkor lehetetlennek tűnt, hogy egyidejűleg ennyi ismerőse legyen a parkban. És egyáltalán, ennyi ember. Mert mintha ezek, sőt tízezrek jöttek volna vele szembe, a háta mögött, mellette, körülötte, mindenütt a Volksgartenben. (*Seid umschlungen, Millionen!*) Mert itt peckeskedett például régi egyetemi kollégája meglepően óriásira szárnyasodott fülekkel, melyek a langy szellőcskében elrepüléssel fenyegették a venyigényi testet, noha Robert tudta, hogy az illető évekkal ezelőtt a bécsi kék Dunába vetette magát szerelmi bánatában. Itt járkált egy gyér szakállas, szemüveges figura is, ezt valami vonósnegyesből ismerte barátunk. Talán csellista lehetett. Itt ügetett a döblingi levélkihordó meg két kellner a Sperlből. Továbbá egy harcsabajszos, régi ápoló négy évvel ezelőtti megbetegedése korszakából. Valamint tizennégy hallgató valami egyetemről, továbbá tizenhat első és tizenhat második hegedűs idomtalanul nagyra nőtt fejjel, valamint három klarinétos, egyikük a basszusklarinétot is elláthatja – Robert remélte, hogy pontosan számolta meg őket. Itt hordozta körbe tupírfrizuráját egykori, magyarországi énektanárnője, és ugyancsak itt promenádozott egykor daliás apja is, noha neki már régen a sírban kellene hullaszap-panosodnia. (*Erhöhte Pulse.*) De most itt fogdosta egy madártejszöke nő seggét.

Az anyja nem mutatkozott. Persze ő is meghalt már legalább egyszer. De többször senki sem halhat meg, mondja Brumas – dúdolja most a tükör előtt Editha. Délután próba. Noha nem biztos, hogy erre a számra is sor kerül. Charlotte valószínűleg elle-ne szól majd. Charlotte nem futólag odacsinált ember, gondolom. Editha egyébként szerette a maga szólamát, szívesen énekelte volna, gondolja Robert.

Robert haladt tovább, haladt kifelé a parkból, noha nem volt semmi dolga odakint, nem volt semmi dolga ott kint, az utcán, túl a parkon, kilépve a zöld fülű fák közül; nem volt semmi dolgom, mégis haladtam tovább, kifelé a parkból, el a szobortól, ki a fölületesen odacsinált emberek gyűrűjéből. Láta magát, amint semmi dolga nem lévén kifelé indul a parkból. Láta magát, ahogy elhalad a zöld fülű fák mellett, látta magát nagyszámú ismerőse gyűrűjében. Úgy érezte, már minden megtörtént egyszer – végtelen sokszor? –, csakhog, mondhatni, más sorrendben.

És ebben a jelenlegi, mondhatni, keddi – hétfői? – sorrendben most a padon síró nő volt soron, strapaszoknyában, bőrszandálban, vállára omló kátrányhajzattal, kifordult kézfejjel, meglepően dús felsőtesttel. Egy kis kurvás zongoratanárnő Schubert térde alatt. Bizonyosan zongoratanárnő, gondolta Robert, ám ennek ellentmondott torz vigyorra gyűrődött bal keze. Persze taníthat kicsinyeket is: kis kezek, nagy mesterek. Mintha odarakták volna a padra; egyszerűen odacsavarták, odacsinálták, noha persze felületesen, nem kizárt, hogy ez is a szervezett komplott megszervezett részét alkotta. És működött a komplott, ha az volt egyáltalán. A levegőfonatok fölforrósodtak. A levegő megsűrűsödött: szél támadt, kósa kicsiny szellő. A pina édesen dalolt. (*Electrofor-polka.*) Es barátunk ekkor valamiféle szájalmat érzett Olga iránt; kacska keze, körtés térde maga volt a póre kiszolgáltatottság, Robert képzeletét megragadta Elsie feketére festett lábkörme is. Egész pontosan szólva csak a bal láb kisujja viselte a gyász színét, hogy miért, az Robertnek megfejtethetlen maradt. Ha ugyan gondolkodott volna rajta. De inkább azon törte a fejét, hogyan üljön le egészen természetesen Elza mellé a padra. (A pina – noha távolról – dalolt.) Akit természetesen lehet, hogy Olgának hívtak. Ez a zongoratanárnő külsejű nőcike most előredőlt, hogy könnyebben dőljenek ki arcából a könnyek. Ütemesen zokogott. Arcát meztelen tartotta oda a külvilágnak, arcát, ezt a könnyektől maszatos szappanos húst, ezt a formátlan szemrehányást.

Beletörölte az őt bámuló Robert arcába az arcát. Aztán fölsóhajtott. Holott – amint azt a Filozófus írja – a Könnyek és Sóhajok oka meglehetősen különböző, noha, miként a könnyeknek, előfeltételük a Bánat. Mert ahelyett, hogy Sírásra lennének ösztönözve, mint olyankor, amikor a tüdő tele van vérrrel, Sóhajtásra vagyunk ösztönözve, amikor szinte nincs is a tüdőben vér, és amikor a Reménykedés vagy az Öröm valamiféle képzete kinyitja a vénás gyűjtőérnek azt a nyílását, amelyet a Bánat beszűkített: mert ekkor az a kevéske vér, ami még megmaradt a tüdőben, miközben hirtelen a szív bal oldalába zuhan e vénás artérián át, attól a Vágytól hajtva, hogy eljussunk ehhez az Örömhöz, amely ugyanakkor megmozgatja a rekeszizom és a mellkas valamennyi izmát, a levegő a szájon át hirtelen a tüdőbe kerül, hogy kitöltse a vér által üresen hagyott helyet. És ezt nevezük Sóhajtásnak. Robert most tisztán látta maga előtt a Filozófus által oly világosan megfogalmazott jelenséget. Ő maga is fölsóhajtott – mi más tehetett volna?! A nő ránézett, már nem sírt, visszasóhajtott Robertnek. Egymás arcába sóhajtottak ott a Volksgartenben a délutáni próba délelőttjén.

Már a padon ült, mellette Olga. A Schubert-szobor szomszédságában Olga mellett ült a padon. Robert ragaszkodott ehhez a névhez. (*Olga Polka.*) Egy ideje ugyanis abbamaradt a kényszerítő erejű diktálás, és barátunk élvezte ezt a váratlanul a fejébe hullott szabadságot. Álnevek közt válogatott, gondolta Robert, ez minden regényíró legfőbb kiváltsága, tette hozzá gondolatban, és most gyorsan magamat is átkereszteltem. (Editha neve megmarad. Bécsből sem lesz Budapest.) Megmámorosodott, magához ragadta a diktálás hangját. Világosan látta magát, amint fölegyenesedik a padon. Világosan látta magát a Stadtparkban. Világosan írta magát a padon, a Volksgartenben, Wolfgang néven, az Olga álnevet viselő Olga mellett a padon. Én adom a nevet, gondolta Robert, és ő, mármint Wolfgang, valahogy elfogadta magától az Olga nevet. Nyilván zongoratanárnő. Noha ennek ellene szólt a torz vigyort formáló kéz. Ugyanakkor az is kétségtelen emlék, hogy Czerny- meg Bartók-kották heverték mellette a padon. Für Kinder.

Oldalra nézett, tisztán hallotta, amint megszólítja a fekete lábujjköröm. Vagyis eleinte nem neki, Robertnek szólt, csak úgy pimaszul sistergett maga elé. A lakk fülsajdítóan percegett a napon. „Ha... akkor...; ha... akkor...” – ezt ismételte arcpirító egyértelműséggel, és Robert ekkor már tudta, hogy rá vár a mondatkiegészítés nem túlzottan bonyolult feladata. De még ellenállt. Nem mondom ki, nem ismerem el. Ha kimondanám, akkor elismerném, hogy szerelmes vagyok Edithába. Szerelmes vagyok Edithába. E ki nem mondott gondolattól megrettent. Nem segítettek a filozofikus mondások. Most már az ujjacskák ugyancsak incelegve integettek, Robert kétségbeesetten képzelte, hogy A-dúr alaphelyzetben hevernek a szandál billentyűzetén. Valahogy utálta ezt a hangnemet. Az ártatlan szerelem, az önnön állapotunk fölött érzett elégedettség, a remény, hogy a szerelmese elválás után viszontlátják egymást, az ifjonti derű és az Istenség iránti bizalom hangneme, írja a Zeneteoretikus. Kuss legyen!

A légfonatok megsűrűsödtek, a kottalapok meglibbentek valami stupid szellőben, az ötvonalas rendszerből képek szálltak fel a légbe, aztán lecsapódtak Robert agyába, viszolyogtató magyarországi, gyerekkori képek (*Jugend-Träume*): Robert a zongora mellett egy fotelekkel telezsúfolt lakásban, fullasztó perzsaszőnyegekkel körülvéve, egy báró Niederschall Pálné nevű társbérő társaságában, aki kis barátunk zongoratanárnője e pillanatban, kis kezek, nagy mesterek; egy herélt, ezüstszürke perzsa macska ül a közepesen lejátszott hangszer tetején, lusta szájjal nyeli a bicegő skálákat; de van más kép is, egy másik társbérőről, aki a Zollerné született Farkas Sziszi névre hallgat, és

aki egykori barátunk hegedűokításáról gondoskodott korábban, míg Robert át nem tért a billentyűsre, itt látható továbbá Robert anyja, pontosabban csak hullazsákja, mert a hangjegyekből fölkerengő egyik képen éppen most szállítják el a lakásból anyámat, aki válogatott minőségű altatóval sikeres öngyilkosságot követett el, miközben apám a másik szobában egy Ribárszky nevű ószeressel alkuszik az ónémet tálalóról, valamint a töredékes, de még ekként is jelentékeny herendi étkezésletről, melyek árából végre talán rendezheti egyre veszesebbé tornyosuló kártyaadósságait a klubban; már mindenki halott, gondolja Robert a Volksgartenben, beleértve Trisztánt, a herélt kandúrt, beleértve a legkülönfélébb hangszertanárokat, társbérlelőket, ószereseket és színházi ruhatarosokat és büfésnőket, statisztákat és kóristákat, balettpatkányokat és tütüciákat – mindenki halott, húsukkal ott kenőszappannozzák éjszakánként a nevetséges magyar földet, sorsuk nekik is az, hogy ebben az életben csak egyszer halhatnak meg, halott az apám, halott az anyám, üvölti oda a kottáknak, Gott sei Dank, meghalt az egész bagázs, noha valószínűleg nem öltem meg egyiküket sem! De én élek, és élni is fogok, az Isten pardont kérve kitér előlem, és a világregnd mellettem áll!

Fölnevetett. Ám ezúttal egyáltalán nem rémült meg. Éppen ellenkezőleg. Mert a Végesség, legalábbis a Filozófus szerint, olyan Öröm, amelyet egy váratlanul bekövetkezett elmúlt dolog képzete kísér. Továbbá bebizonyítható, hogy a Vidámság olyan Öröm, amely – amennyiben a testre vonatkozik – annyit jelent, hogy a test összes része egyformán van afficiálva, márpedig a test cselekvőképessége ily módon határozottan megnövekszik. Lendületbe jön az a test. És Robert látta magát, amint a padon ülve összedörzsöli tenyerét, talpával türelmetlenül sikálja a csörgő kerti kavicsot. Lendületbe jött. Isten, aki amúgy is csak a halottakkal közösködik, velük érzi jól magát, nem meri fölvenni velem a harcot, behúzódik a hátsó pitvarba, kiegészítendő félmondatokban beszélő csodamadarai közé. Isten gyáva, pedig erőt mutat mindenütt. És csak a halottakkal érintkezik, én pedig élek, élek, élek. E gondolat elbűvölte, időlegetesen Editháról is megfeledkezett. Noha bizonyára most veszi szájába a tőlem örökölt húsú fülcimpát. Nyálában fürdenek sejtjeim.

„Éhes vagyok”, mondta váratlanul Olga. Valahova előre mondta, beleszúrta a levegőbe. Talán a közelben totyogó verébpárnak mondta. Talán a Schubert-szobornak. Senki sem válaszolt. Robert sem. Hirtelen szünet állt be gondolkodásában; és ez veszélyes volt, hiszen éppen ezt akarták a komplottisták. Halotti volt a csend; a csatorna szava ugyancsak elakadt. „Megennék egy viner sniclit.” És ekkor barátunk vidámsága hirtelen semmivé foszlott, teste pedig összerándult a félelemtől, mert a ragyogó német kiejtés ellenére fejében diktálás nélkül is magyarul szólaltak meg ezek a végteleen egyszerű mondatok, hogy később aztán, dolgozócellája magányában ugyancsak magyarul kerüljenek a papírra. Mert Robert a szinte hibátlan („fast akzentfrei”) kiejtés ellenére tisztán hallotta és a nő szájállásából, szeméből, taglejtéséből, a szavakkal súlyosan telt kebléből világosan leolvasta, hogy a németül beszélő Olga valójában magyar.

(Folytatása következik.)